

Студент 4 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ВИЗНАЧЕННЯ ТАКСОНОМІЧНОГО ПОКАЗНИКА РІВНЯ РОЗВИТКУ ДЛЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто можливість застосування таксономічного аналізу для оцінки фінансового потенціалу ПрАТ "Хімпроект". Здійснено оцінку показників, що характеризують фінансовий потенціал підприємств та проаналізовано динаміку цих показників. Надано оцінку рівня фінансового потенціалу підприємства.

Аннотация. Рассмотрена возможность применения таксономического анализа для оценки финансового потенциала ЧАО "Химпроект". Осуществлена оценка показателей, характеризующих финансовый потенциал предприятия и проанализирована динамика этих показателей. Дана оценка уровня финансового потенциала предприятия.

Annotation. The article deals with the possibility of using taxonomic analysis for the assessment of the financial capacity of the PLC "Khimproekt". Indicators characterizing the financial strength and dynamics of the company were assessed. The estimation of the level of the company financial strength was made.

Ключові слова: фінансовий потенціал, таксономічний показник, коефіцієнт таксономії.

Збереження й успішний розвиток підприємства є головною метою підприємства з точки зору всіх зацікавлених осіб, які тим самим отримують шанс на реалізацію своїх індивідуальних цілей.

Для розробки успішної стратегії, оцінки перспектив і напрямів розвитку підприємства, а також для обґрунтування доцільності його інвестування необхідна всебічна оцінка підприємства.

У зв'язку з цим виникає питання про вибір інструментарію оцінки і факторів, що впливають на формування фінансового потенціалу підприємства для визначення внутрішніх можливостей і слабкостей, пошуку резервів із метою підвищення ефективності діяльності підприємства. Таким чином, аналіз і оцінка фінансового потенціалу підприємства є важливою, оскільки результати такого аналізу дають змогу керівникам підприємств приймати обґрунтовані управлінські рішення та уявляти подальші перспективи розвитку підприємства, а зовнішнім користувачам – отримувати певну інформацію для прийняття більш вигідних економічних рішень [1]. Найбільш важливим при цьому є вибір найоптимальнішого та найефективнішого методу його оцінки.

Саме тому метою даної статті є використання таксономічного показника рівня розвитку для оцінки фінансового потенціалу підприємства, що дасть змогу уникнути аналізу значного обсягу багатовимірного статистичного матеріалу, що не дає змогу однозначно та комплексно оцінити рівень фінансового потенціалу. Метод таксономії дозволить інтегрувати значну кількість окремих коефіцієнтів та виявити динаміку їх зміни.

Використанню таксономічного аналізу, запропонованого В. Плютою, для оцінки та обґрунтування економічних явищ присвячено праці таких вітчизняних вчених, як: Сабліна Н. В., Теличко В. А. та ін.

Фінансовий потенціал підприємства – це сукупність взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих елементів, що надають можливість для досягнення запланованих фінансових результатів у поточному періоді та майбутньому.

Кожен з елементів залежить від рівня розвитку підприємства, конкурентної позиції, можливості залучення та поєднання окремих видів джерел фінансування, ефективності управління та може бути оцінений за допомогою індивідуального набору показників.

Таксономічний показник рівня розвитку (коефіцієнт таксономії) – це показник, що застосовується для статистичної характеристики більшості об'єктів та з його допомогою можна оцінити досягнутий в деякому періоді середній рівень значення ознаки, який характеризує розглянуте явище [2].

На основі праць декількох вітчизняних авторів, а саме І. Маринич [2], Н. Краснокутської [1] та І. Мельника [3] був виділений перелік показників, які дозволять визначити інтегральний показник рівня фінансового потенціалу ПрАТ "Хімпроект" за 2011 – 2013 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

**Перелік показників для визначення інтегрального показника
фінансового потенціалу підприємства**

Показник	І. Маринич	Н. Краснокутська	І. Мельник
Коефіцієнт фінансової залежності	*		
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	*		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності		*	
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами		*	
Валова виручка			*
Чистий прибуток			*

На основі звітності ПрАТ "Хімпроект" за 2011 – 2013 рр. було розраховано обрані для аналізу показники (табл. 2) та сформовано матрицю спостережень (X):

X	7,550	-0,620	0,020	-0,370	14 320,000	65,000
	7,540	-0,540	0,010	-0,230	14 125,000	287,000
	7,280	-0,620	0,120	-0,400	26 057,000	611,000

Таблиця 2

Показники для аналізу фінансового потенціалу ПрАТ "Хімпроект"

Роки	Показники					
	Коефіцієнт фінансової залежності	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	Валова виручка	Чистий прибуток
	≤ 2	> 0	0,2 - 0,35	≥ 0,5	> 0	> 0
2013	7,550	-0,620	0,020	-0,370	14 320,000	65,000
2012	7,540	-0,540	0,010	-0,230	14 125,000	287,000
2011	7,280	-0,620	0,120	-0,400	26 057,000	611,000

Побудова показника ефективності використання полягає у визначенні елементів матриці спостережень та їх стандартизації, після чого проводиться диференціація ознак. При цьому всі змінні необхідно розділити на стимулятори (С) і дестимулятори (Д) (табл. 3).

Таблиця 3

Розподіл показників на стимулятори та дестимулятори

Показники	Характеристика	Висновки
Коефіцієнт фінансової залежності	Характеризує частку залучених коштів підприємства у загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність	Д
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності	С
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Показує, яка частина короткострокової заборгованості може бути у випадку необхідності погашена негайно за рахунок найбільш ліквідних активів	С
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	Показує, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних коштів підприємства	С
Валова виручка	Грошовий вираз виручки, яку підприємство одержало від реалізації всієї виробленої продукції або наданих послуг чи робіт	С

Чистий прибуток	Характеризує фінансовий результат використання наявних ресурсів	C
-----------------	---	---

Підставою такого поділу є характерне вплив кожного з показників на рівень розвитку досліджуваного об'єкта. Ознаки, які позитивно впливають на загальний рівень розвитку об'єкта, називаються стимуляторами, ознаки, що уповільнюють розвиток підприємства, називаються дестимуляторами. Поділ ознаки на стимулятори і дестимулятори – основа для побудови вектора-еталона [5, с. 80].

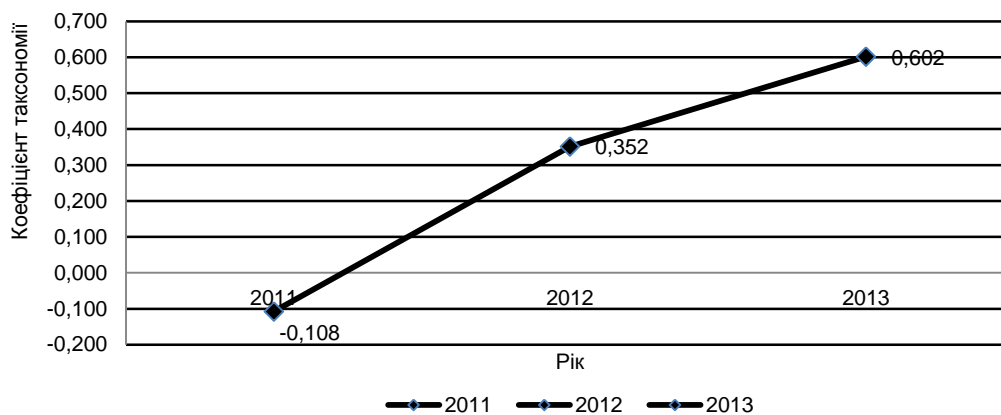
Стандартизована матриця Z, кожен елемент якої становить відношення відповідного елемента матриці X та середнього значення показника за аналізований період, матиме вигляд:

	0,610	-0,577	-0,493	-0,404	-0,563	-0,932
Z	0,544	1,155	-0,658	1,139	-0,592	-0,124
	-1,154	-0,577	1,151	-0,735	1,155	1,056

На основі елементів матриці сформовано вектор-еталон (P_0), до якого включено максимальні значення показників-стимуляторів та мінімальні значення показників-дестимуляторів:

$$P_0 = (-1,154; 1,155; 1,151; 1,139; 1,155; 1,056).$$

На основі розрахованих значень, відповідно до методики, викладеної В. Плютою [4], було визначено відстань між елементами стандартизованої матриці Z та елементами вектора-еталона, після цього здійснено додаткові розрахунки та обчислено значення коефіцієнта таксономії, динаміку зміни якого у 2011 – 2012 р. відображено графічно на рисунку.

зміни коефіцієнта таксономії за 2011 – 2013 рр.

Рис. Динаміка

Таким чином, можна зробити висновок, що ПрАТ "Хімпроект" протягом трьох років характеризувався низьким рівнем фінансового потенціалу. У цілому жоден показник не відповідає нормативному значенню, а отже, підприємство знаходиться в кризовому стані. Але з позиції довгострокової перспективи рівень фінансового потенціалу підприємства покращується, про що свідчить коефіцієнт таксономії, що з кожним роком зростає. У 2011 році показники мають найнижчі значення та є далекими від вектора-еталона. У 2012 та 2013 рр. спостерігається невелике зростання ФПП. Це значною мірою пов'язане зі зростанням суми валової виручки та чистого прибутку. Також спостерігається зростання значення коефіцієнта забезпеченості власними оборотними коштами, що також є позитивною тенденцією.

Отже, застосування таксономічного методу для оцінки рівня фінансового потенціалу підприємства є доволі ефективним та має ряд переваг, серед яких основними є уникнення аналізу значної кількості окремих коефіцієнтів, виявлення динаміки зміни показника та факторів впливу на фінансовий потенціал; також він дає право досліднику обрати індивідуальний набір показників для аналізу згідно з його цілями.

Наук. керієн. Сабліна Н. В.

Література: 1. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібн. / Н. С. Краснокутська. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 352 с. 2. Маринич І. А. Сучасні підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства / І. А. Маринич, І. І. Дзіковський // Науковий вісник. – К. : НЛТУ України, 2010. – Вип. 20.1. – С. 105–108. 3. Мельник І. І. Оцінка та діагностика фінансового потенціалу підприємств / І. І. Мельник // Економічний простір. – 2008. – № 20 (2). – С. 190–199. 4. Плюта В. Сравнительный анализ в экономических исследованиях: Методы таксономии и факторного анализа / В. Плюта ; пер. с научной редакции В. М. Жуковой. – М. : Статистика, 1980. – 151 с. 5. Сабліна Н. В. Использование метода таксономии для анализа внутренних ресурсов предприятия / Н. В. Сабліна, В. А. Теличко // Бизнес Информ. – 2009. – № 3. – С. 78–82.